

Tjóðveldisflokkurinn slept samhaldsføstu hugsjónini

Tað sigur Hans Pauli Strøm, løgtingsmaður fyri Javnaðarflokkinn, í eini viðmerking til brævið frá Tjóðveldisflokkinum, sum stóð í blaðnum leygardagin. – Tað leggur skipanin, sum Almanna- og heilsuáráðharrin leggur ikki upp til. Hon er individuell. Einki annað, leggur hann afturat

SVENUR TRONDARSON

Svarið, sum Helena Dam á Neystabo gav Óla Breckmann, uppá fyrispurningin um pensjónsskipanir í framtíðini, hevur av álvara vakt ans.

Leygardagin segði Jóannes Eidesgaard, at hann var skakaður av boðnum, og í dag sigur Hans Pauli Strøm, at eisini hann er skakaður av boðnum frá landsstýrismanninum.

– Hevði nakar sagt mær frá hesum dagin fyri, so hevði eg ikki trúð í. Hetta er ein so stór broyting, at talan er um eina hugsjónarlaga broyting av dimensjónum, sigur Hans Pauli.

Tað er Tjóðveldisflokkurinn, sum er orsøkin til, at Hans Pauli er so skakaður, sum hann er.

– Fyri heilt stuttari tíð - tveimum ella trimum vikum - síðani, segði Hogni Hoydal, at Tjóðveldisflokkurinn heldur fast við samhaldsføstu hugsjónina, men tað vóru tó orð.

Hans Pauli vísir á, at tann ráskitsa sum nú liggur á borðinum um framtíðar pensjónsskipanir, einki sum helst hevur við samhaldsføsti at gera.

– Samhaldsfasta skipanin er upphætt soleiðis, at øll gjalda inn til skipanina eftir inntøku, meðan útgjaldið er eins fyri øll. Øll fáa somu upphædd úr grunninum.

Og tað ger henda skipan ikki, sigur Hans Pauli Strøm.

– Henda skipan er soleiðis háttá, at hvør einstakur, sum hevur eina lonarinntøku, skal gjalda til sín aldur. Og tað er ikki ein fólkapensjón, men ein trygging. Tey, sum so eru eftir, skulu so fáa pengar úr landskassanum, sigur Hans Pauli Strøm.

Fattigkassin enduruppfunnin

Hans Pauli vísir á, at við hesum er so stórir støttarmunur gjørdur á teimum, sum verða »pensjónistar«, at tað í veruleikanum er talan um tveir bólkar. Tann fyrri fyri tey, sum hava »gildið« fyri sín egna aldur, meðan tann seinni er fyri tey veik, sjúku og tey, sum ongantíð hava havt nakað arbeiði.

– Við hesum kanst tú siga, at »fattigkassen« er enduruppfunnin.

Tað heldur Hans Pauli verða þá burturvið, og er sum at flyta føroyska samfelagið nógv ár aftur í tíð.

ina.

– Tað hevur jú verið politiska málið hjá Fólkaplokkinum, at fáa eina fólkatrygging, men at Tjóðveldisflokkurinn skuldi taka undir við hesum fundamentalta skifti, tað hevði eg ikki ventað, sigur Hans Pauli.

Hann heldur, at talan er um ein flokk, sum er so fokuseraður uppá tað eina málið, at teir hava slept øllum øðrum upp á fjall. Fólkaplokkurinn fær frið at gera tað hann vil. Hin stóri flokkurinn í samgonguni letur bara standa til.

– Men so skulu teir ikki siga, at teir halda fast við samhaldsføstu hugsjónina, tí tað er lygn, sigur Hans Pauli og leggur afturat.

– .. og so kann tað verða líkamikið hvat Hogni Hoydal sigur í brævinum leygardagin.

Klokkuklár hugsjónarbroyting

Hans Pauli Strøm vísir á svarið hjá Helenu Dam á Neystabo har hon sigur:

Avgerð er tíkin um at skifta frá at samfelagið fíggar allar pensjónir, til at tey, sum hava inntøku, fígga sína egna pensjón; t. v. s. ein umleggjast frá skattafíggarari pensjón til egna pensjónsuppsparing. Samfelagið eigur framhaldandi at átaka sær at veita pensjón til tey, sum ongan uppsparingarmøguleika hava havt.

– Hetta brotið sigur klokkuklár, at samgongan hevur tikið avgerð um, at fara frá teirri kollektivu skipanini, sum tann samhaldsfasta hugsjónin byggir á, til eina individuella skipan, sum passar til Fólkaploksins hugsunarhátt.

Hans Pauli vísir í hesum sambandi á, at við hesari broyting sleppa arbeiðsgevararnir heilt undan at gjalda til pensjónirnar hjá lönsmót-takarum.

– Svarið frá Helenu Dam á Neystabo sigur, at 10 til 15 prosent av inntøkuni hjá lönsmótakarum skulu inngjaldast. Arbeiðsgevararnir verða ikki nevndir við einum orði.

Hans Pauli loyvir sær í sama sambandi, at seta spurnatekin við, hví svarið hjá Helenu Dam á Neystabo ikki kemur fyrr enn nú.

– Eg haldi tað er tilætlað. Fakfeløgini liggja í lotuni og samráðast um eina eftirlonarskipan. Tað nýttist teimum ikki, um henda fráboðan var komin fyrr. Nú verður kravt av øllum lön-

takarum, at teir skulu gjalda til sína egna pensjón.

Hans Pauli vendir aftur til svarið frá Helenu Dam á Neystabo.

– Hon sigur, viðari í skrivliga svarinum: Tað merkir, at tann samhaldsfasta fólkapensjónin verður varðveitt, samstundis sum farið verður undir eginfíggaða pensjón. Her er talan um beinleiðis villleiðing.

– Ein skipan, sum er soleiðis skrúvað saman er ikki samhaldsføst. Hetta er ein olmskassur, sum skal verða fyri tey, sum ikki kunnu tryggja sín egna aldurdom.

Hans Pauli vísir á, at jú meira tú forvinnur í arbeiðsforum aldri, jú meira fært tú út aftur tá tú ert vorðin gamal, og tað hevur einki, sum helst við samhaldsfasta

Fíggingin brýtur eisini við gamlan sið

Ein onnur orsök, sum ger at Hans Pauli sigur, at »nýggja« pensjónsskipanin brýtur við samhaldsføstu hugsjónina er fíggingarhátturin.

– Tað er í grundini bara ein háttur, at fígga hesa fólkatryggingina uppá, og tað er við at lekka skattin ella við almennum sparingum. Verður tað við skattalækkingum, so merkir tað, at tey, sum gjalda mest inn fáa størstan skattalætta, og tað er ikki serliga samhaldsfast, at tey sum hava hægstu inntøkurnar, skulu fáa størstan fyrirrun.

– Samstundis verður í uppskotinum til nýggjar almennapensjónir sagt, at pensjónirnar skulu verða skattafíggaðar, og tað merkir so, at »fátækraðólin«, skal verða fíggað yvir fíggarlógina. Tað merkir eftir míni meting, at arbeiðsgevararnir sleppa undan at fígga nakað sum helst, og tað er heldur ikki serliga samhaldsfast, sigur Hans Pauli Strøm.

Samhaldsfasti nóg góður

Hans Pauli Strøm vísir á, at hann ikki ivast í, at tað er møgulegt, at fáa eina skipan sum ta samgongan arbeiðir við, at virka.

– Tað er einki til hindurs fyri, men hon kemur bara at virka fyri einum upphætti av teimum eldri, sum ikki er rettvíst.

– Hinevegin er tað okkara meting, at vit heldur áttu at brúkt orku uppá, at fingið samhaldsfasta eftirlonar-

– Javnaðarflokkurinn fer við hond og fót, at mótarbeiða ætlanunum hjá samgonguni um, at sleppa til samhaldsføstu hugsjónina. Vit vilja hava eina kollektiva skipan, men her er talan um eina individuella skipan, sum brýtur við samhaldsføstu hugsjónina, sigur Hans Pauli Strøm, løgtingsmaður fyri Javnaðarflokkinn

(Mynd: Jens Kr. Vang)

grunnin at virka. Tað hevði havt somu effekt, tað vil siga, at pensjónirnar vóru tiknar av fíggarlógini, og harafturat hevði tað havt við sær eitt eisini arbeiðsgevararnir vóru við til at gjalda inn í skipanina, sigur Hans Pauli Strøm.

Ætlanin við Samhaldsfasta var júst tann, at inngjaldið skuldi hækka stigvið, soleiðis, at tað var um 10 prosent tá avtornaði, við 5 prosentum frá lönstakarum og 5 frá arbeiðsgevarum, leggur Hans Pauli Strøm afturat.

– Harafturat var ætlanin, at útgjaldið til hvønn pensjónist, skuldi verða líka stórt, men tað er ikki tað sum liggur í hesum uppskotinum, og tað prógvar enn ein aftur, at henda skipanin víkir frá teirri samhaldsføstu hugsjónini, sigur Hans Pauli Strøm.

Hann leggur afturat, at Javnaðarflokkurinn fer at halda fast við uppskotið um at hækka inngjöldini til samhaldsfasta eftirlonargrunnin.

Inngjaldið er í lotuni hált prosent, men uppskotið leggur upp til at tað verður tvífalda.

Hvør mannaði bólkinn

Í spurninginum til almanna- og heilsuáráðharran tóskar Óli Breckmann um eina nevnd, sum hevur sitið og

arbeitt við hugskotum til eina loysn av framtíðar pensjónsskipanir.

Hvør situr í hesum bólknum spyr Hans Pauli Strøm. Hann heldur tað vera sera løgið, at tað ikki hevur verið møgulegt, at fingið upplýst frá Helenu Dam á Neystabo, hvort tað er sum mannaði bólkinn.

– Í svarinum sigur Helena Dam á Neystabo, at arbeiðsbólkurinn var settur saman av umboðum úr Føroya Lívstrygging, peningastovnum, fíggaráráðgjafum og Almanna- og heilsuáráðgjafum. Men hvør eru tey, sum verða »rakt« av uppskotinum. Hvar er Føroya Arbeiðarafelag, Føroya Fiskimannafelag ella Starvsmanafelagið. Hvussu ber tað til, at tey allar størstu fakfeløgini yvirhúvur ikki eru tikið við í kanningararbeiði.

Hans Pauli Strøm heldur ikki, at talan er um reina tilvild í hesum føri, hóast tað sjálvsagt skuldi verið ein treyt, at tey stóru feløgini vóru við í hesum máli.

– Samgongan hevur av øllum alvi roynt at halda tey uttanfyri, sum verða rakt av skipanini, meðan teir stovnar, t. d. peningastovnar og lívstryggingin, sum koma at fáa inngjöldini, eru við.

– Nú liggur ein skitsa á borðinum, og hóast hon enn

bara sigur hvørjir karmarnir til tryggingina eru, so sigur hon nóg mikið til, at vit siggja eitt greitt brot við gamlan sið um, at pensjóns-øki er eitt kollektív øki. Her verður lagt upp til eitt so stórt brot við gamlar hugsjónir, sum vit sjáldan hava sæð fyrr.

Fara at berjast ímóti

Men hvørja stoðu hevur Javnaðarflokkurinn til nýggju pensjónsskipanirnar hjá samgonguni. Er tað hugsandi, at flokkurinn fer at royna at fáa so stóra ávirkan á tað sum gjørligt?

– Nei, sigur Hans Pauli Strøm.

– Vit taka ikki undir nokrum umstøðum undir við nýggju skipanini. Vit fara at mótarbeiða hesum hugsjónarskiftinum við hond og fót. Eftir okkara meting er tað fullkomiliga burturvið, at gera eitt slíkt lop frá eini skipan til eina heilt aðra, sum byggir á eina heilt aðra hugsjónarlaga skipan.

– Sum eg segði í aðni, so er Samhaldsfasti eftirlonargrunnurin nóg góður, um ætlanin við honum verður fullförd. Í staðin er samgongan í holt við at likvidera hann. Og tað fáa teir ikki okkara hjálp til at gera, sigur Hans Pauli Strøm, løgtingsmaður at enda í samrøðuni.